



การพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี*

DEVELOPMENT OF PUBLIC FACILITIES OF TEMPLES IN BAN RAI
SUBDISTRICT AT DAMNOEN SADUAK DISTRICT IN RATCHABURI PROVINCE

พระครูปลัดสุทธินิธิน สุธธสีโล (เพ็งเลา)¹,

พระมหากังวาล ธีรธมโม², พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก²

Phrakurupalad Sutthiphorn Suddhasiilo (Phenglao)¹,

Phramaha Kangwal Dhiradhammo², Phrakrupalad Suravut Sirivaddhako²

¹วัดโคกดับเปิด ราชบุรี

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

¹Wat Khok Tap Pet, Ratchaburi

²Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Ratchaburi Buddhist College

Corresponding Author E-mail: prakrupaladsutthi2488@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการพัฒนางานสาธารณูปการของวัด 2. เปรียบเทียบความแตกต่างของการพัฒนางานสาธารณูปการของวัด ตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน และ 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากประชาชน จำนวน 386 คน ด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนางานสาธารณูปการของวัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพัฒนามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในระดับปานกลาง 2. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่อายุและอาชีพไม่แตกต่าง และ 3. ปัญหาและอุปสรรคพบว่าวัดยังขาดแคลนสิ่งสาธารณูปการ ระบบบัญชีทรัพย์สินไม่เป็นระเบียบ และการดูแล

*Received March 21, 2026; Revised April 27, 2026; Accepted April 29, 2026



ทรัพยากรยังไม่เพียงพอ จึงควรเร่งพัฒนาสิ่งก่อสร้างตามความจำเป็น จัดทำระบบบัญชี
ศาสนสมบัติให้เป็นมาตรฐาน และเสริมสร้างการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนา; สาธารณูปการ; วัด

Abstract

Objectives of this search article were: 1. To study the level of monastery facilities development; 2. To compare the differences in the facilities development, classified by personal factors; and 3. To examine the problems, obstacles, and recommendations for the monastery facility development at Ban Rai Sub-District, Damnoen Saduak District, Ratchaburi Province, conducted by the mixed-methods. The quantitative research collected data from 386 samples using questionnaires and analyzed the data using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as one-way analysis of variance. The qualitative research used document analysis together with in-depth interviews with 9 key informants, and the data were analyzed using contextual content analysis.

The findings revealed that: 1. Monastery facility development, by overall, was at a high level, with monastery development having the highest mean, while maintenance and management of religious properties had the lowest mean and were at a moderate level; 2. Results of hypothesis testing showed that differences in gender, education level, and income significantly affected the opinions of the people at the 0.05 level, while age and occupation showed no differences; and 3. Problems and obstacles indicated that monasteries still lacked sufficient public facilities, the asset accounting system was not well organized, and resource management was insufficient. Therefore, it is recommended to urgently develop necessary construction according to priority, establish standardized accounting systems for religious properties, and strengthen management practices for sustainability.

Keywords: Development; Public Utility; Temples



บทนำ

วัดมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะศูนย์กลางของชุมชนมาตั้งแต่อดีต โดยเริ่มจากการที่พระเจ้าพิมพิสารได้ถวายพระราชอุทยานเวฬุวันให้เป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นสถานที่ที่เรียบง่ายและเหมาะสมแก่การบำเพ็ญสมณธรรม (วิ.มหา. (ไทย) 2/63/55) ในบริบทสังคมไทย วัดทำหน้าที่เป็นแหล่งถ่ายทอดศีลธรรม วัฒนธรรม และวิชาความรู้ให้แก่ประชาชนอย่างรอบด้าน ตั้งแต่การศึกษาไปจนถึงการเป็นที่พึ่งทางจิตใจในทุกช่วงชีวิต (พระมหาทวี โพธิเมธี, 2566) การจัดการพื้นที่กายภาพของวัดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยแบ่งออกเป็น 3 เขตหลัก ได้แก่ เขตพุทธาวาสสำหรับประกอบศาสนพิธี เขตสังฆาวาสสำหรับเป็นที่พักสงฆ์ และเขตสาธารณูปการที่ใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น โรงเรียนและห้องสมุด (พระครูสังฆรักษ์บุญธรรม บุญญธมโม และประเสริฐ ธิลาว, 2568) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสังคมเมืองที่เปลี่ยนไปส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนห่างเหินกันมากขึ้น จนนำไปสู่ปัญหาความเสื่อมถอยทางศรัทธาและการเข้าวัดที่ลดลงของคนรุ่นใหม่ (พระมหาทวี โพธิเมธี, 2566)

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว คณะสงฆ์จึงได้ร่วมกับภาครัฐดำเนิน “โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข” ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ งานด้านสาธารณูปการนี้ไม่ได้จำกัดเพียงการก่อสร้างศาสนสถานเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น และสวยงาม (พระมหาทวี โพธิเมธี, 2567) เจ้าอาวาสและพระสงฆ์การมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการงานส่วนนี้ ทั้งการซ่อมแซมสิ่งชำรุด การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนา และการรักษาศาสนสมบัติให้เป็นของส่วนรวม (จามร ช่างมงคล, 2564) การพัฒนาวัดในด้านกายภาพอย่างเป็นระบบจะช่วยเปลี่ยนวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้วัดกลับมาเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่เข้มแข็ง และเป็นมรดกทางศรัทธาที่มั่นคงถาวรแก่คนรุ่นหลังต่อไปอย่างยั่งยืนในยุคโลกาภิวัตน์

กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและวัตถุนิยมมากกว่าการรักษาความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน (พระอธิการวสันต์ ติสสโร, 2565) การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เกิดความเสื่อมถอยทางศีลธรรมและจริยธรรม ประชาชนเริ่มขาดศรัทธาในพระพุทธศาสนา และวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ยึดโยงกับวัดลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด ด้วยเหตุนี้ องค์การทางศาสนาโดยเฉพาะวัดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เพื่อรักษาความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนาและอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนในยุคปัจจุบัน การบริหารจัดการวัดที่มีประสิทธิภาพจึงกลายเป็นภารกิจสำคัญของเจ้าอาวาสที่จะต้องกำกับดูแลให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในอาราม โดยมุ่งเน้นให้พระภิกษุ



สามเณรและฆราวาสร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายตามหลักศีลธรรมอันดีงามเพื่อให้วัดยังคงสถานะการเป็นที่พึ่งทางจิตใจของสังคม

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการวัดขาดประสิทธิภาพ คือเจ้าอาวาสจำนวนมากยังขาดทักษะและศักยภาพในการบริหารจัดการสมัยใหม่ โดยเฉพาะงานด้านสาธารณูปการที่มักประสบปัญหาการขาดงบประมาณที่แน่นอนและการขาดความรู้ความเข้าใจเชิงลึก ส่งผลให้การพัฒนาพื้นที่กายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัดไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนตามวัตถุประสงค์ที่ควรจะเป็น จากประเด็นความสำคัญและความท้าทายดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลและแนวทางที่ชัดเจนในการยกระดับการบริหารจัดการพื้นที่วัดให้มีความพร้อมและเอื้อต่อการประกอบศาสนกิจสืบไป ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อพระสังฆาธิการและผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาวัดให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ออกแบบเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณควบคู่กับข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและอาศัยอยู่ในชุมชนวัดตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี รวมจำนวน 10,666 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane, (1973) ภายใต้อัตราความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง



จำนวน 386 คน และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ครอบคลุมประชากร

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 9 รูปหรือคน ประกอบด้วย พระสังฆาธิการในตำบลบ้านไร่ จำนวน 4 รูป ผู้นำชุมชน หรือผู้เกี่ยวข้องกับวัด จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิหรือนักวิชาการด้านสาธารณูปการ จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ซึ่งออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในพื้นที่ศึกษา โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนางานสาธารณูปการของวัด

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งกำหนดประเด็นคำถามให้ครอบคลุมสาระสำคัญของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ และส่วนที่สองเป็นประเด็นเกี่ยวกับแนวทางและสภาพการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในพื้นที่ศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ดังนี้

4.1 การขออนุญาตเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผ่านวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4.2 การติดต่อและนัดหมาย ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บข้อมูลให้เหมาะสมกับบริบทและความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล

4.3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ โดยเก็บข้อมูลจนเกิดความอิ่มตัว พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลทั้งในรูปแบบการจดบันทึกและการบันทึกเสียง (โดยได้รับความยินยอม) เพื่อความครบถ้วนของข้อมูล



4.4 การจัดการข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาถอดความ (Transcription) จากนั้นจัดหมวดหมู่ตามประเด็น วิเคราะห์ความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล (Data Verification) ก่อนนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล ส่วนที่สองเป็นการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ด้วยค่าเอฟ (F-test) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะดำเนินการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD.)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ควบคู่กับการพิจารณาบริบท (Context) ของข้อมูล เพื่อให้สามารถตีความสาระสำคัญและเชื่อมโยงกับประเด็นการวิจัยได้อย่างเป็นระบบและชัดเจน

ผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติที่มีต่อการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

ข้อ	การพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ	3.54	0.15	มาก
2	ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสมบัติของวัด	3.45	0.16	ปานกลาง
3	ด้านการพัฒนาวัด	3.55	0.16	มาก
ภาพรวม		3.51	0.09	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.51$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.=0.09$) เท่ากับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาวัด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.55$) และ



ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.16) รองลงมา ได้แก่ ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ เสนาสนะ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.54) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.15) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสมบัติของวัด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.16)

2. การเปรียบเทียบการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอ ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปฏิบัติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนา งานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษาสามัญ อาชีพ และ รายได้

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
เพศ	ระหว่างกลุ่ม	0.08	2	0.04	5.00*	0.00
	ภายในกลุ่ม	3.28	383	0.00		
	รวม	3.36	385			
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	0.03	3	0.01	1.38	0.24
	ภายในกลุ่ม	3.33	382	0.00		
	รวม	3.36	385			
การศึกษาสามัญ	ระหว่างกลุ่ม	0.05	2	0.02	3.07*	0.04
	ภายในกลุ่ม	3.31	383	0.00		
	รวม	3.36	385			
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	0.04	3	0.01	1.76	0.15
	ภายในกลุ่ม	3.32	382	0.00		
	รวม	3.36	385			
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	0.05	2	0.02	2.86*	0.05
	ภายในกลุ่ม	3.31	383	0.00		
	รวม	3.36	385			

* ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาสามัญ และรายได้ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ประชาชนที่มีอายุและอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนางาน สาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05



3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า วัดในพื้นที่ยังประสบข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ การขาดแคลนสิ่งสาธารณูปการที่จำเป็น ระบบการจัดการบัญชีทรัพย์สินยังไม่มีความเป็นระเบียบ การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติยังไม่ทั่วถึง ตลอดจนมาตรการด้านความปลอดภัยและการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกยังไม่เข้มแข็ง ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาควรมุ่งเน้นการดำเนินโครงการก่อสร้างตามลำดับความจำเป็นอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการจัดทำบัญชีศาสนสมบัติให้ถูกต้องและตรวจสอบได้ รวมถึงการยกระดับมาตรการรักษาความปลอดภัย เช่น การกำหนดช่วงเวลาเปิด-ปิดวัดอย่างชัดเจน และการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาวัดให้มีความมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า โดยภาพรวมการพัฒนางานสาธารณูปการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการพัฒนาวัดมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน ขณะที่ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์มานพ อุดมมานโว (2567) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เหมาะสมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดยังมีข้อจำกัดด้านระบบและการจัดการเชิงโครงสร้าง ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดูแลรักษาและพัฒนาทรัพยากรของวัด จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการให้เป็นระบบและมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

2. การเปรียบเทียบการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนางานสาธารณูปการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ประชาชนที่มีอายุและอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับเดียวกัน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพระบัณฑิต จันทปญโญ และคณะ (2568) ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองในบางด้านอย่าง



มีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่บางปัจจัย เช่น อาชีพและรายได้ ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลมิได้ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในทุกมิติ แต่ขึ้นอยู่กับบริบทของประเด็นที่ศึกษาและลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า วัดยังประสบปัญหาการขาดแคลนสิ่งสาธารณูปการที่จำเป็น ระบบบัญชีทรัพย์สินยังไม่เป็นระบบ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติยังไม่ทั่วถึง รวมถึงมาตรการด้านความปลอดภัยและการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกยังไม่เพียงพอ ดังนั้น ควรเร่งดำเนินการก่อสร้างตามลำดับความจำเป็น จัดทำบัญชีศาสนสมบัติให้มีความเป็นระบบ เพิ่มความเข้มงวดด้านความปลอดภัย เช่น การกำหนดเวลาเปิด-ปิดวัดอย่างชัดเจน และส่งเสริมความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของพระครูสันติจิรธรรม (นพดล ธีรสนโต) (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการวัดยังประสบปัญหาด้านทรัพยากรและการดำเนินงานที่ยังไม่เป็นระบบ รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นลำดับตามความจำเป็น และปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ในลักษณะเชิงระบบได้อย่างชัดเจน โดยพบว่า การพัฒนางานสาธารณูปการของวัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ ด้านที่มีความโดดเด่นคือการพัฒนาวัด ซึ่งสะท้อนถึงความก้าวหน้าเชิงกายภาพและการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของวัด ขณะที่ด้านการจัดการศาสนสมบัติยังเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดระบบบัญชีและการดูแลทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมจึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตามลำดับความจำเป็น ควบคู่กับการจัดทำระบบบัญชีศาสนสมบัติให้มีมาตรฐานการยกระดับมาตรการด้านความปลอดภัย และการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การพัฒนางานสาธารณูปการของวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว ดังนี้

การพัฒนางานสาธารณูปการของวัดในตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี



ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย
ที่มา: พระครูปลัดสุทธินิธิน สุธธสีโล (เพ็งเลา)

การพัฒนางานสาธารณูปการภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยด้านการพัฒนาวัดโดดเด่นที่สุดสวนทางกับด้านการจัดการศาสนสมบัติที่ยังต้องการการปรับปรุง ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้และความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่ ปัญหาหลักที่พบคือความขาดแคลนสิ่งก่อสร้างที่จำเป็นควบคู่กับระบบบัญชีทรัพย์สินที่ยังไม่เป็นระเบียบรวมถึงมาตรการด้านความปลอดภัยที่ยังอ่อนแอ องค์ความรู้ที่ได้นำไปสู่แนวทางการแก้ไขเชิงรุกผ่านการจัดลำดับความสำคัญของงานก่อสร้างให้สอดคล้องกับความต้องการจริงของชุมชนตำบลบ้านไร่ การปฏิรูประบบบริหารจัดการศาสนสมบัติให้เป็นมาตรฐานจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นให้กับพุทธศาสนิกชนที่เข้ามามีส่วนร่วม ควรมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างวัด ภาครัฐ และเอกชนเพื่อระดมทรัพยากรและองค์ความรู้สมัยใหม่มาใช้ในการบำรุงรักษาศาสนสถาน การยกระดับมาตรการความปลอดภัยและการกำหนดระเบียบการเข้าออกวัดที่ชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญในการปกป้องทรัพย์สินและสร้างความอุ่นใจบทสรุปจากการสังเคราะห์นี้มุ่งเน้นการสร้างโมเดลการพัฒนาที่สมดุลทั้งทางกายภาพและธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางชุมชนที่ยั่งยืน



ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ ควรกำหนดนโยบายจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้างตามลำดับความสำคัญและเน้นการอนุรักษ์คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม
2. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ควรมีนโยบายให้วัดจัดทำบัญชีศาสนสมบัติอย่างเป็นระบบและกำหนดมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยในทรัพย์สิน
3. ด้านการพัฒนาวัด ควรส่งเสริมนโยบายบริหารจัดการพื้นที่ตามหลักสัปปายะ 7 เพื่อพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อสุขภาวะของชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ ควรดำเนินการก่อสร้างสิ่งสาธารณูปการที่จำเป็นตามลำดับความสำคัญและบริหารจัดการอย่างโปร่งใสมีแผนงานชัดเจน
2. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ควรจัดทำบัญชีศาสนสมบัติอย่างเป็นระบบรวมถึงเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยในทรัพย์สินด้วยการกำหนดเวลาปิดเปิดประตูวัด
3. ด้านการพัฒนาวัด ควรบริหารจัดการพื้นที่ตามหลักสัปปายะ 7 และเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนร่วมจัดทำแผนพัฒนาวัดเพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการระหว่างวัดในเขตเมืองและเขตชนบทเพื่อหาโมเดลที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน
2. ควรวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จของการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดเชิงกายภาพที่มีผลต่อความพึงพอใจและศรัทธาของประชาชนในวงกว้าง
3. ควรศึกษาแนวทางการบูรณาการความร่วมมือระหว่างวัด บ้าน และราชการ (บวร) ในการจัดการศาสนสมบัติอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างมาตรฐานการบริหารจัดการที่โปร่งใสในระดับจังหวัดหรือภาคต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จามร ช้างมงคล. (2564). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณูปการของวัดเวฬุวนาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 4(1), 10-19.



- พระครูสังฆรักษ์บุญธรรม ปุณฺณธมฺโม และประเสริฐ อิลาว. (2568). รูปแบบการจัดการงานสาธารณูปการของวัดในตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 8(2), 148–161.
- พระครูสังฆรักษ์มานพ อคฺคมาณโว และคณะ. (2567). รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เหมาะสมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 7(1), 207–221.
- พระครูสันติภิธรรม (นพดล อธิสนฺโต). (2565). การบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 5(1), 80–90.
- พระบัณฑิต จันทปญฺโญ และคณะ. (2568). การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 8(6), 115–129.
- พระมหาทวี โพธิเมธี. (2566). การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดตามหลักพุทธธรรม. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(6), 188–197.
- _____. (2567). การพัฒนาสาธารณูปการของวัดเชิงกลุยุทธ์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 13(1), 403–410.
- พระอธิการวสันต์ ติสฺสโร. (2565). การบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านช้าง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 5(2), R11–R23.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่. (2567). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570)*. ราชบุรี: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.) New York: Harper and Row.